

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

IV. évfolyam.

10. szám.

Kolozsvár, Október, 1885.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A fényképészet aesthetikája.

Írta: Dr. Sárffy Aladár.

(Folytatás.)

I.

A művészet és a fényképészet viszonya.

Nem lehet e különben specialis körű elmefuttatásnak célja, hogy részletes tárgyalást folytasson a művészet fogalmának és lényegének kifejtéséről s csak ezek után térjen át tulajdon körének folytatólagos vizsgálására, mert a művészetről az általános aesthetikák elég kimerítő felvilágosítással szolgálnak. Itt, főntebbi kérdéseinkre akarván felelni, csak vázlatos képet kell adunk az általános művészi föltételekről, hogy a futólagos áttekintés lehetőleg tájékozásul szolgálhasson ama mesgye átlépéséhez, mely a művészet nagy mezején a képzőművészetek s az ezekkel szomszédos fényképészet közt határuul van vonva.

Sokan a művészeteket összegezve úgy tekintik, mint egy széles terjedelmű parkot, melyben a legváltozatosabb alakú területek — kihasítva a nagy egészből — meglepő kertészeti productumokban symbolice ábrázolják a művészetek sokszerű elágazását. Minden egyes tér megfelel valamely művészeti ágnek, mindegyikben más-más művész vezeti a munkát s irányadójuk a közös eszme, a „szép“ fogalma, melynek realizálásánál egyenkint és egészben találkozunk. A szépérzék és művészi ihlettség közös vezetőjük, a szép gyakorlati kivitele eszméjük góczpontja s midőn izolálálva látszanak is dolgozni, az avatott szemek minden kis terület gruppjainak szemlélésekor rá bukkannak a közös dirigáló eszmére, melynek hatása és kormány-

zó ereje átlengi az egyesek munkáját. Ha így, akkor a képzőművészet területének kisebb osztályai közt egy zugocska mindenestre a fényképészetet illeti meg, mely lassan s feltűnő zaj nélkül occupált magának egy kicsike tért e tündéri kertben s felállítá azon szerény műveit, hogy a bírálók figyelmét munkái s ne munkásai által vonja magára.

A művészet emez ábrándosan szép symbolumban változatos alakú kertészeti productiókkal van bemutatva és osztályozva, s ha valaki andalogva, nyugodt kedélyvel és fogékony lélekkel a „szép” iránt bebarangolja ligetjeit, lehetetlen föl nem ébrednie benne ama csodálatos érzelmeknek, melyeket különben csak a művészi remek szemlélése szokott szendcrgésükből életre serkenteni és hullámzásba hozni. Egy változatos pompájú park virágszőnyegjeinek és rózsaligetjeinek szemlélése mindig sajátságos érzelmeket szokott kelteni, melyek ismét gondolatoknak adnak anyagot s a kedély lassankint harmonikus nyugalmat, a lélek boldogító kéjt érez, midőn a képzelet és lelkesedés kap táplálékot a látottak élvezésével. A műremek szemlélésekor egy fogékony kebelben az érzések sáskaraja kezd zsongani s a gondolatok mint láncszemek egymást követik, mert a remekmű szemlélése áldásos napsugárként érinti a lelket s ez is, mint a fakadó bimbó, kinyilik a keltett benyomás és éltető hatás elfogadására.

A művészet szépet teremt, mely fölemeli lelkünket; magasztost tár elénk, mely lelkesedésre izgat; fönségeset ad, mely megdöbbsent s ugyanekkor imponáló nagyságával lebilincsel; eszményit fejez ki, mely örömmel tölt el; nagyszerűt producál, mely kicsinyiségünk érzetében lehangol ugyan, de pillanat alatt fölemelt fővel bámuljuk nagyságát, mert benne az emberi teremtő erő fönségét látjuk megdicsőítve; elragadó művel lep meg, mely frappans alakban tűnteti elénk a szépérvék hatalmas vonását; s midőn eme sokoldalú aesthetikai elemet egy műremeken látjuk bemutatva, mely a szemlélés ideje alatt enthüsiasmusba ragad s érzéseket ébresztve, gondolatokat teremt: akkor szellemi gyönyört élvezünk, mert lelkünk átengedi magát a phantasia bájos szépségének s csodáljuk az emberi lélek hatalmát, mely ily műélvezetet tud nyújtani! Ez a hatás, ha szép és művelt lélek fogadja azt, nem pillanatnyi s nem átfutó, mert a fogékony lélek képzeteket alkot magának, melyek társúlnak, állandó képeket szülnék s úgy maradnak meg bennünk, mint a meleg pöcsétviaszra nyomott tárgy apró domborodásai s utóbb mint maradandó képzetek, sőt mondhatnók művészi közképek alakjában emlékeztetnek a műremek szemlélésekor érzett kedélyi állapotra.

A művészi szép termék arányossága s vonásainak finom összeválogatása ezeknek kalleotechnikai terv szerint való alkalmazása

olyan harmoniát létesít a lélekben, minőt a saját szerű zenei akkordok harmonikus hangzása ébreszt, ha ennek szépségét fel tudjuk fogni. Kibékülünk a világgal, midőn a meglepő műremek szemlélésében gyönyörködünk s ha pessimistikus elveink voltak, melyek korlátokul szolgáltak az érzelmek harmonikus világába való belépésnél, ezek is lehullanak, habár csak pillanatra is s mi édes megnyugvással, érzelmi hullámvás között szemlélünk, mert átszellemülve* boldogok vagyunk!

A művészet, szoros értelemben véve, tisztult, sőt magasztos világnézet befolyása alatt nyer fejlődést, mert alkotásakor a medium, a művész, fölszárnyalt lelke megtisztul a köznapi élet salakjától s lelke átszellemülve csapong a szép országában, honnan ihletésszerű tapintattal válogatja ki a vonásokat, melyekkel alakjait felruhazza. A művész lelke az eszme születésekor, az alkotás idejében s az eszme kivitelénél egy darabka tükör a művészet főséges világából s mi, midőn a napi prózai élet alakjait s környezetünket e tükörben megszipítve látjuk, szintén átszellemülünk s lelkünk ott csapong, hol a művészé járt, midőn az eszme született s azt lemásolta: a művészet tündéri birodalmában.

A művészet lényegének és mivoltának meghatározására minden aesthetikus vállalkozik. Vannak, kik oly annyira fölszigázzák a művészethez szükséges követelményeket, hogy túl hagyják magokat ragadni s oly képzeleti világnak tekintik körét, melyben túlcsapongó phantasiájuk nyer ideális realisálást. Sajátságosan hangozhatnak ugyan e kifejezés „ideális realisálás“, de a művészeti föltételek náluk, fogalmi meghatározásuk szerint, oly eszményi, úgy annyira átlép a képzelet ábrándjai közé, hogy teljes lehetetlenséggé válik emberi túlfeszített erővel is föltételeik teljesítése. Ilyen túlcsapongó eszményi művészi világról ábrándoznak a szélsőségig ideális aesthetikusok, kik átszellemülve érzik magukat Plato és Hegel eszmevilágának kápráztató szépségétől s feledik, hogy a művészetek képviselői és teremtői csak olyan hushól és vérből álló individuumok, mint mi laikusok vagy műértők.

A kevésbbé ideális aesthetikusok már sokat leengednek ez elméleti kalleotechnikai és ideális vonásokból s inkább hajlanak a mérsékeltebb meghatározások felé, melyeknek igényei szerényebbek, közelebb esnek a realis világhoz s követelményei kevesebb nehézségbe ütköznek a művészi termékek előállításánál. Ime adunk néhányat az ismertebb aesthetikusok definitiói közül, melyek a művészet miben-létének meghatározását vagy legalább körvonalozását illetik:

Krause szerint „A szép művészet a szép képzése vagy megvalósítása. A szép művészet a szerves egység képzése, ennek megvalósítása az időben.“ — Lotze azt állítja, hogy „A művészet

a tünemény szabad előhozása s alkalmazása a belsőnek kifejezésére, melynek el lehetett volna nyomatni,“ — Stöckl szerint: „A művészet azon készség és ügyesség, melylyel valaki lelkében eleve ki-gondolt s a szépség törvényei szerint megalkotott kalleotechnikus terv szerint valamely eszményi szépet ennek megfelelő szép érzéki alakban, vagy jelenségben külső kifejezésre tud juttatni.“ — Ba-bics azt írja, hogy „A természet szépségeit a magas eszmény összhangjával egybeolvasztani, azután ennek végtelenségét egy minden-űnzen hozzáférhető, szemlélhető alakba összepontosítani = ez a mű-vészet.“ — Bihari szerint: „Művészet alatt érteni szoktunk képes-séget, valami határozottnak, egésznek, helyesnek, tökéletesnek létre-hozására, ellentétben az iránytalan képzelemjátékkal, félszegséggel, kontársággal.“ — Idézhetnénk még igen sok aesthetikust, felsorol-hatnók Aristoteles, vagy éppen Kant, Hegel, Schelling, Rosenkrantz, Lemcke, vagy nálunk Greguss és sok más definitióit, ha ez lenne a célunk s ez úton akarnók a művészet fogalmát részletezni: erre azonban szükségünk nincs „s ha sorra vennők — mondja Veress F. egyik érdekes beszédjében, melyben a mienkéhez hasonló tárggyal foglalkozik — a bölcselőket és aesthetikusokat az ó-kortól a leg-újabb időkig, mindenkinél más és más meghatározásra találánk. Annyi azonban tény, hogy Aristoteles éppen úgy mint Kant, szóval az aesthetikusok mindnyájan megegyeznek abban, hogy a művészi alkotás csak szépet, nagyszerűt és bámulatost állít elő. E fogalma-
kat azonban, bár egyesek gyakran megkisértették, élesen elkülöní-teni éppen úgy nem lehet, mint az összefonódott érzelmeket; az ité-letek eltérők egymástól az ízlés és fejlettebb értelmi működés szerint.*)

Ha most már a sok aesthetikus theoretikai elvéhez hozzá szólva, mi is vizsgálók a művészet lényegét, okoskodásunk végre is abban szögellenék össze, hogy a művészet sokszerű és sok alakú productiójában, bármint igyekeznek is némelyek az ellenkezőt vitatni, végelemzésben csakis a természeti szépségek kiegészítésére vállalkozik s ebbeli törekvését élénk phantasiája segédelmével éri el! Mivel pedig a fényképészet a ter-mészeti szépségek reproducálásán kívül egyöbre is vállalkozik, joga-san követelheti, hogy a művészethez való viszonyát vizsgálhassuk.

(Folyt. köv.)

*) „A Fényk. L.“ 1882-ik évi folyama. 115 l.

A pozitív-képekről.

(Folytatás.)

A pozitív-képek készítésénél, ha mindennel rendben vagyunk, s jó negatív-képeink vannak: kifogástalan szép műveket állíthatunk elő. De a főtebb előadott bajokon kívül van különösen egy, mely az ezüstfördő rossz állapota miatt nem ritkán fordul elő, t. i. az, mikor a kép a legkitünőbb papirosan is nem annyira annak felületén, mint inkább süllyedve van abban; e mellett fénye s ereje sincs; e hibáról a „Philadelphia Photographer“ így értekezik:

Arról panaszkodnak gyakran, hogy az ezüstfördő az albuminált papirosról a tojásfehéret föloldja. Ennek mellőzésére az ezüstfördőnek nem szabad nagyon gyengének lenni; 1 : 16 aránynál gyöngébb fördővel már nem lehet brilliáns képeket nyerni, s még az ilyen arányúhoz is közömbös légenysavas só, légenysavas ammoniakot kell adni. Ezt vagy jeges állapotban adjuk (480 ccm. ezüstfördőhöz 25 g. vagyis minden g. ezüst nitratra 1 grammot) vagy pedig az ezüstfördőt két egyenlő részre osztjuk, s az egyikhez annyi ammoniakot csepegtetünk, míg a támadott barnaság eloszolván, megint tiszta lesz, ezt azután az ezüstfördő másik felével összeelegyítjük, midőn ismét barnaság áll elő, melyhez most légenysavat csepegtetünk addig, míg az oldat tiszta nem lesz. Ez a már nagyon régtől fogva ismert „ezüstammoniak fördő.“ Az ezüstfördő azonban 1 : 8 aránynál erősebb ne legyen. Azt sem kell felednünk, hogy az ezüstfördő a chlorhoz nagyobb vonzalommal van, mint az albuminhoz, és hogy a szükséges ezüstalbuminat csak akkor fejlődhetik, mikor a chlorammonium chlor-ezüstté változhatott át.

A mint az albuminpapirost az ezüstfördőre eresztjük, chlorezüst fejlődik, és ott, hol az ezüstfördő a papirossal közvetlenül van érintkezésben, hol a chlorezüst fejlődésével alig valami csekély mértékben gyengül, olyan albuminat áll elő, mely az oldattól nagyon nehezen áthatható. Ezért a papirost több ideig szükséges usztatni, mert mind a sónak, mind pedig az albuminnak a folyadéktól teljesen töményesülnie kell.

Figyeljük meg most a gyengébb ezüstfördő hatását, itt is a mint a papirost ráteszszük, tüstént chlorezüst fejlődik, hanem az oldat hamarább hat a rétegbe, hogysem felületén a tojásfehér előbb összemehetne, coagulálódhatnék, minek következtében az ezüst-albuminat fejlődése az egész papirosban elterjed. Ez esetben a papirost kevesebb ideig kell usztatni, mert ha ez sok ideig tartana: az oldat — az érintkezés helyén — meggyengül s az albumint itt-ott feloldván, a papiros tömegébe hatol. Ilyen módon fordulhat elő az, hogy a kép, a helyett hogy a papiros felszínén, inkább annak belsejében képződik.

Ebből tehát az következik, hogy a papirost erős ezüstfördőn több ideig, gyengén pedig kevesebb ideig kell usztatnunk. Az erősebb ezüstfördő erejéből kevesebbet veszít, mint a gyenge; ennél fogva az elsőnél az utóbbi több figyelmet igényel.

Gyenge ezüsfürdő használatánál töményesített ezüstoldatot tartunk készen, melyből, néhány ív papiros usztatása után, az ezüsfürdő erősítésére, mindig kell valami keveset hozzá adnunk. Ennél azonban a t. olvasót helyesebben kell tájékoztatnunk. Ha az ezüsfürdő 1 : 12 vagy 1 : 14 arányú, akkor az erősítő oldatnak 1 : 8 arányúnak kell lenni, melyből minden usztatott ív papiros után $7\frac{1}{2}$ cm. adunk az ezüsfürdő megerősítésére.

Közönségesen 1 : 10 arányú ezüsfürdő (is) ajánlható, melyhez ammoniákat adni csak száraz időben szükséges. Ha azonban az adott óvintézkedés ellenére is az albumin feloldódnék: ekkor az ezüsfürdős tálcza egyik szögletébe darabocská timsót tegyünk, vagy 1 : 48 arányban timsó-oldatot adjunk 1 liter fürdőhöz 30 ccm-ert. Ezzel a papiros nem csak fényt nyer, hanem a gyengének, elromlottnak tetsző ezüsfürdő is gyakran szép tiszta képeket ad; a hozzá adott timsó minden bizonynyal az albumin összemenését segíti elő, mely különben feloldódnék.

Legjobb egy darabocská timsót, a mint mondva volt, az ezüsfürdős tálcza egyik szögletébe tenni, vagy az ezüsfürdő szűrése közben a filtrumba vetni. A papirost 1 : 10 arányú ezüsfürdőn, ha a hajlékban elegendő meleg van: 2 percig usztatni elégséges; ha pedig az ezüstözésnek hidegben kellene történnie: 5 percnél kevesebb időt nem kell venni. Úgy szintén az ammoniákat gőzölgő szekrényt szárazan és elegendő melegben kell tartanunk, különben a képek sem szépek, sem elég erősek nem lesznek. Hideg időben az ezüstözött papirosokat egy óra hosszáig szükséges gőzölgötetni az ammoniákkal. Mi már tapasztaltuk, hogy kilenczven perctől két órai gőzölgötetés után a legtündöklőbb képek készültek.

A papiros fölszeldelésénél arra ügyeljünk, hogy minden negatív-képhez szükséges mennyiségű darab az ívnek hosszából vagy ellenkező részéből vágassék, azaz például: egy kabinet negatív-képről minden másolat, az ezüstözött papirosból, vagy verticalison vagy pedig horizontalison vágassék. A papiros-másolatok fölragasztásnál rendszeren meg szoktak nyulni, és pedig mindig csak az ív szélességében, ha azután ugyanazon egy negatív másolására a papiros részben az ív hosszában, részben pedig szélességében vágatott: a képek egy részében az arcz hosszú, másik részében széles lesz, mely kellemetlenségénél fogva mind a megrendelőre, mind pedig a kezelőre káros. Ha azonban némelykor valamely arcz felette hosszú volna, a papirost ekkor ív szélességében vágjuk. Minden bizonynyal jobb ha a másolatok színezés és rögzítés előtt vagdaltatnak a szükséges nagyságra, mert a papiroshulladék csak így értékesíthető; azután a képeket kimosás után itatós papiros közvé rakván, tüstént kartonokra ragaszthatjuk, de ha előbb kiszárítjuk s azután vagdaljuk ki, s fölragasztásra megint megnedvesítjük: a képeken, száradás után, sűrű repedések támadnak, mely hibán még a hevithető simító géppel sem segíthetünk.

A papiros felhólyagosodása ellen, tapasztalatunk szerint, legjobb szernek bizonyult 1 : 8 arányú rögzítő oldat, melyen a nyomatokat 20—30 percig usztatjuk. De e rögzítő oldatot előbb kémleljük, s ha savanyúságra mutat, am-

moniakkal közömbösítjük, úgy hogy keveset inkább égvényességre mutasson. Ez által a képek a szokottnál még szebben színeződnek. Ha a képek kimosásához vízvezetékünk nem volna s a vízzel gazdálkodva kellene bännünk: ekkor a képeket rögzítés után tüstént olyan vízbe teszszük, melynek minden liter mennyiségéhez előbb 30 ccm. töményesített ólom cukoroldatot adunk, s annyi eczetsavanyt, míg a vegyíték teljesen megtisztul; a képeket ebben ide s tova mozgatva 10 perczig hagyjuk, s azután a víznek két-háromszori le- s feltöltésével mosatnak meg.

*

A világosságnak a chlorezüstre való hatásáról Dr. Spenczer B. Newbury New-Yorkban több érdekes kísérletet tett, melyek közül, Liesegang szerint, a következőket adjuk:

Annak megfigyelésére, ha vajjon a világosságnak a chlorezüstre való hatásával ezüstsubchlorid vagy színezüst fejlődik-e: 10 g. chlorezüst, víz alatt, néhány napig a napfénynek tétetett ki. Mi közben az oldathoz, több versen jól összekavartatván, légáramlat vezetett. Kevés mennyiség, mely a megvilágítás után sötét biborpiros anyag lön, ammoniakban feloldatott, és a feldolgozott mennyiségnek 2,96 százalékát ezüstcsapadékban adta, mely 0,96 százalék chlorvesztésre mutatott. Tehát a bomladéknak, a nem változott ezüstsó feloldásával, éppen mint a fényképészeti kép rögzítésénél, külön kellene válni. Itt reagentiakképen ezek használtattak: Alkéneccsavas natron, eyankalium és chlornatrium. Az eredmény mindenkor csak színezüst vala. Még hideg töményesített chlornatrium oldatban is, mely rajta gyakran megújított, végül egészen feloldódott s a fenekén szürke finum ezüsthém maradott.

E kísérletből tehát az következik, hogy a chlorezüstben a világosságra feketítő hatásával nem ezüstsubchlorid, hanem színezüst fejlődik. Máskülömben úgy kellene vennünk, hogy a subchlorid a hideg chlornatrium-oldat hatásával ezüstté és chlorezüstté bomlanék, mint olyan jelenségé, mely legalább is valószínű nem lehet. Mr. Duchochois bezárólag azt mondja, hogy subchlorid azon alapnál fogva sem fejlődhetik, mivel a megfeketedett chlorezüst ammoniak oldata chlorammoniumot nem tartalmaz, midőn a reactiót így fejezi ki: $NH_3 = 3Ag_2 + 3NH_4 Cl + N$. De a reactio így is írható: $Ag_2 Cl = Ag Cl + Ag$, mely esetben az ammoniumhydrat, mint a chlorezüst egyik oldó szerepe játszik. Úgy tetszik tehát, hogy az ammoniak hatása, az anyag összetételére, semmiképpen sem magyarázható meg.

Egyedüli körülmény, mely a jelenlevő ezüsthloridról beszél az, hogy a megsötétedett vegyülék légenysavban nem oldódik fel. És csakugyan éppen ez a körülmény vezette Bibrat ama bizonyító okra, hogy az anyag nem subchlorid, mivel a reducallt ezüsből készült subchlorid (czitromsavas ezüsteleg élenyáromlattól hevítvén, légenysavval kezeltetik) légenysavban fölbomlik. Még az a gyanú is kimondatott, hogy az ezüst passiv állapotban lehet jelen; de sokkal valószínűbb, hogy a savany hatása, az oldhatatlan chlorsó nagy mennyiségben való jelenléte miatt hátráltatódik. Ehhez jön még, hogy bigított sa-

vanytól szakadatlanul főzve, az ezüst részenként feloldódik. A megbarnult chlor-ezüsttel való kísérlet, mely ammoniákkal kezeltetett, 2,84 százalék ezüstöt adott; főzés után, miközben háromszor újítottam meg rajta a hígított légenysavany, 2,74 vagyis: 2,36 és 1,98 százalékra mutatott.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

Üres a szerkesztőség!

(Rémkép).

Elmult a kánikula s az én szabadságom is véget ért, el kellett hagy-
nom Kutyabogast, melyet nyári „üdülési“ helyül választottam. No, mondhatom,
hogy ugyancsak felüdültem! Kutyabogas egy olyan hely, a hol fürdő hely
messze határon nincs, fak pedig csak álomképeimben tűntek fel előttem. Ezért
azután nem tettem egyebet egész nyáron, mint lumpoltam, úgy hogy a hajnali
napsugárral igen jó ismeretséget kötöttem, mert rendszeren ez kergetett ki a
csárdából, no meg a kutyabogasi bor, a melyet nem győzők eléggé ajánlani a
rabokat vallató csendbiztos uraknak.

Mindazonáltal egy józan órámban neki feküdtem az utóbbi hetekben
az írásnak s írtam nagy elmeéllel és roppant szakszerűséggel egy értekezést
ezen czimen: „A fényképészet befolyása a hazai kéményseprés
fejlődésére.“

No, gondoltam magamban, hogy fognak majd ennek örülni szerkesztő
uraimék Kolozsváron!

A mint Kolozsvárra értem, másnap mindjárt hónom alá csaptam a 16
árkusnyi értekezést és siettem a redakcióba. El voltam határozva, hogy érze-
keny viszontlátási jeleneteket fogok csinálni. Hogy is ne, három hónapi távol-
lét után!

Benyitok.

Senki sincs a szerkesztőségi szobában.

Járom sorba a többi szobákat, a műtermet, sehol egy lélek sem
akad elémbe.

Leülök s várok vagy egy jó órát, de nem mutatkozik a láthatáron egy
akkorácska ember sem, mint a kisujjam.

Uram Jézus, hát a föld nyelte el ezeket? Máskor ilyenkor csak úgy
hemzsegett itt a tintanyaló népség.

Lármát ütök, mire előkerült nagy sokára egy szolga és nagyot bámult
azon, hogy itt egy élő embert lát. Akár csak a Sahara sivatagján volnánk.

— Hol van a Szerkesztő úr? kérdém.

— Nincs itthoz. Elment vadászni.

— Mikor jön meg?

— Két hét múlva.

— Nem hagyott nekem izenetet?

— Hát kicsoda az úr?

— Én vagyok Áspis Kazimir, műkedvelő fényképész, a „Fényk. Lapok“ másod-al-segédyszerkesztőgyakornokjelöltje, a kutyabogasi polgári és uri egyesült kaszinó ellenőrije, több jeles és tudós társaságok leendő tagja stb. stb.

— No hát itt van egy levél Áspis urnak, tessék elolvasni.

„Kedves Áspis barátom! Én szórakozás végett falura mentem vagy 3 hétre vadászni, legyen oly szíves és állítsa össze a nyomda számára a jövő hónapi lapot. Igen le lesz kötelezve ezért ön iránt a — szerkesztő.“

— Ohó! abból nem lesz énekes halott, riadtam föl, hogy én nektek ujságot csináljak! Hiszen itt kell lenni a segédszerkesztőnek, Dr. Bigyisz barátunknak, majd megcsinálja ő a lapot. — Mondja csak barátom, hol van Dr. Bigyisz úr?

— Dr. Bigyisz úr? Budapestre utazott, a kiállítást megnézni. A jövő hónapban jön haza.

— Tyhú! fogantatta! Ez baj. Hát ez nem tudott előbb menni Budapestre! — Hát D—ó Dádé csak itthon van?

— Bizony ő sincs, mert beteg az anyósa és ezért elutazott Gödörlakra.

— No, ez legalább örvendetes reményekkel kelt útra. Tudom aggódik szegény, hogy anyósa — életben talál maradni. — No de Takácsi úr csak nem ment el sehová?

— De bizony elutazott birtokára, az őszi munkákat végezni.

— Hát ennek is előbbre való a trágya, mint a „Fényk. Lapok“? Mit is várna az ember egyebet egy kérges szívű falusi embertől!

Tudakozódtam a „14 milliós hazafi“ után. Ez meg a vidékre ment előfizetőket gyűjteni. Szerencsétlen ember!

— Hát a korrektor, az a tejfőlös szájú fiatal ember?

— Nincs itthon, mert házasodik. Hangzott rémesen a nem várt felelet.

— Micsoda? Házasodik? No én úgy látom, hogy ez a szájalomra méltó fiatal ember egészen megbolondult. Tehát mégsem hiába írta azokat a rettenetes szerelmes verseket. Aztán kit vesz el?

— Egy özvegy asszonyt Doromboson.

— Uram ne hagyj! Szegény gyerek, te is jobb sorsot érdemelnél! Bizony gratulálnom kellene neki, de nem visz rá a lélek. — No még ilyen sem pipáltam! Egy feleséges korrektor! Ezután lesznek ám még csak vaskos sajtóhibák az újságban. Nem is hagyom az én feltett értekezésemet ebben az újságban kinyomatni. Elküldöm a „Kutyabogasi Hirhárfa“-nak, hadd közölje a tárczában, szerevén eképen a kutyabogasi intelligenciának magasabb szellemi élvezeteket, a minék úgy is híjával vannak.

De hát most mi lesz az újsággal? Ki fogja ezt megcsinálni? Én ugyan nem! Legjobb is lenne-elszökni innen, mintha nem is lettem volna itt.

Hanem ez a szolga úgy is el fog árulni. Megvesztegessen? Hiszen nincs egy elárvult krajczárom se, különben is ennek a vén rókának azt olva-

som le a ránczos ábrázolatjáról, hogy a pénzemet elvonná, de azért mégis el-
árulna. Meg azután mit szólna ehhez az 1874. XXXIII. t. cz., mely ha jól em-
lékszem, a vesztegetők ellen is tartalmaz intézkedéseket.

Cserben hagyjam az egész redakciót? Pfu! ez nem volna szép.

Hah! egy mentő eszme jutott eszembe. Megírtam ezt a cikket töpren-
géseimről. Tetejébe tettem egy levelet, ilyen tartalommal:

„Tisztelt úr! Bárki légy, a ki e levelet olvasod, ha értesz az írás és
olvasás mesterségéhez, ülj ez asztalhoz és szerkeszd meg a „Fényk. Lapok“
jövő havi számát. Itt vannak a külföldi folyóiratok, itt a tinta, penna, papiros
és egy fél tuczat olló, add ezekhez azt, a mit a magad, bizonynyal zseniális
kobakjából kisütni tudsz, és szerkeszsz. Hálás lesz irántad egy megszökött szer-
kesztőség, az egész haza, széles e világ és — Áspis.“

Aztán megbiztam a szolgát, hogy e levelet adja annak, a ki először a
szerkesztőségbe vetődik.

Ezzel, jól végezvén, el-kivágtattam onnét, annyival inkább nyugodt lé-
vén desentorságom következményei felől, miután — mint látom — az egész
szerkesztőség eltanulta tőlem e mesterséget s így nem lesz mit egymás sze-
mére vetnünk.

És most biztos rejtekemből kíváncsian várom a „Fényk. Lapok“ leg-
közelebbi számát.

El ne feledje nekem, kedves Szerkesztő úr, megizenni, hogy ki volt az
az áldozat, a ki lépre ment és megszerkesztette a lapot. (Jöjjön el hozzánk,
majd megmondjuk. — Szerk.)

Jó mulatást a falun!

Áspis.

A száraz eljárás körüli újabb tapasztalatok.

(Folytatás.)

Hogy a lapokra mennyi emulsió töltsék, nemcsak a lapok különféle
nagysága miatt nem határozhatjuk meg, hanem főképen azért sem, mivel az
emulsió vastagsága csaknem annyiféle, a hányszor előállítjuk. Ezen azonban
úgy segíthetünk, ha az utólagosan megszárt emulsiót meghatározott, bizonyos
mennyiségű megmelegített leparolt vízzel felhígítjuk. Ezt azonban mi nemcsak
az idő hiába való elfecsérléséért nem ajánljuk, hanem főképen azért nem, mi-
vel az emulsió jó tulajdonsága lehet megtámadásnak kitéve. Módot arra, hogy
minden lapra egyenlő mennyiségű emulsiót tölthessünk, azzal nyerünk, ha min-
den lapnál az emulsiót előbb üvegmérőbe töltjük s csak azután ebből a lapra;
de ez nemcsak nehezebbé és késleltetőbbé teszi a munkát, hanem ha az üveg-
mérőjét melegben nem tartjuk: mind több és több emulsió fagy bele, különö-
sen szájjára, s így mind kevesebb emulsió jöhet a lapra. Ezen azonban cél-
szerű berendezéssel úgy lehet segítnünk, hogy mind az emulsiós kannát, mind

pedig a mérczét nem tartjuk közvetlenül meleg vízben, hanem kettős oldalú bádóg „muffel“-szerű szerkezetben, melynek köze, tehát alja, oldala és teteje meleg vízzel van tele, és mint kemenczecske három lábon álljon, és alól petroleum vagy borszeszlámpával tetszés szerintileg hevithető lehessen; azután belül, hol az emulsiós edény és a mércze szárazon van, C. sz. hőmérő legyen, mely 35—40°-nál magasabb hőt ne mutasson; végül a muffelnél vízzel való megtölthetésére s a gőz elillanhatására, tetején egy kürtöcske, s alul a víz ki-bocsátására egy csapocská szükséges.

Vagy pedig még egyszerűbb szerkezet az olyan lenne, mely a föntebbitől csak abban különböznék, hogy az emulsiós kanna és mércze helyett centiméterekre osztott henger-üvegedényben legyen az emulsió, mely edény elszűkített alján rugós kapocscsal összeszorítható s kiereszthető gummicső legyen, melynélfogva tetszés szerinti mennyiségű cm. emulsiót lehessen a lapokra eresztünk.

Lehetne végül gőzgéperővel hajtott henger segedelmével legegyszerűsebben behuzni a lapokat emulsióval, a mint legújabban a száraz lapgyárosok működnek; ámde mi, kiknek évenként csak néhány száz lapra van szükségünk, nem hogy ez utóbbi, ezerekbe kerülő szerkezetre költhetnénk, hanem még az előbbieket is mellőzve, a már említett s következő módon kell eljárunk:

Az emulsióból a lapra föntebb meghatározott mennyiséget töltünk s az üvegpálczával lehető gyorsan elteregtetvén, a lapot erre-arra himbáljuk, hogy az emulsió rajta egyenletesen lehessen. Azt, hogy vajjon a lapra elegendő emulsiót töltöttünk-e? onnan tudhatjuk meg, ha a sötét rubintpiros üveglámpában égő gyertya lángja az emulsiós üveglapon nem látszik keresztül. Hogy pedig ezért, minden lap megnézéseért ülésünkből föllátnunk ne kellessék: a lámpának a rendesnél valamivel vagy törpebbnek, vagy ülésünknél kell léjebb lenni. Ha az emulsiós üveglapon a gyertya lángja átlátszanék, kellő mennyiséget töltünk még ahhoz gyorsan. Ha pedig a lapon a réteg igen sötétnek tetszik, azaz igen sok emulsiót töltöttünk volna rá: a lap egyik szögletinél töltünk le abból, úgy hogy a tömeg emulsióba léghólyagok ne támadhassanak, tehát magasról csorgatnunk nem szabad. De az előadott műveletnek sokkal gyorsabban kell végbe menni, mint a mennyi idő alatt elmondottuk; mivel ha a hajlék, melyben dolgozunk, hűvös: a kezünk között levő lapon az emulsió egy percznél is hamarabb megfagy, mielőtt azon, azt egyenletesen elterelgetni segítettük volna. Nagy melegben pedig azért nem jó dolgoznunk így, mivel a márványlap is hamar felmelegedik annyira, hogy a rá tett emulsiós lapok csak nagyon későre (10—15 percz alatt) keményednének meg; mialatt a hajlékban fölvert portól belepöhdhetnek, s később pecsétes negatív-képeket kapnánk.

Annak azonban, ha a hajlék nem nagyon hűvös R. sz. 10—20° s a márványlap R. sz. 8—10° meleg: annyi hászna van, hogy a kezünkben levő lapon az emulsió egyenletes elterjedésével nem szükséges törődnünk, hanem ha már tudjuk, hogy rajta elegendő emulsió van: mindjárt a márványlapra tesszük, hol nem lévén jéghideg, lassan 3—4 percz alatt, magától terül el egyen-

letesen akkor, ha a márványlap egyenletes és teljesen vízirányosan van helyezve. Ámde ekkor hogy a hajlékban éppen semmi por se lehessen, egy, vízben áztatott és kifacsart, nagy darab durva vásznát a hajlék talajára terítünk, egy darabot pedig függöny gyanánt az ajtó elé akasztunk.

Minden eddig ajánlott szárító szekrény között legegyszerűbb s legbiztosabb az olyan, milyent közönségesen ruhatartásra szokás használni. Ebbe, a lapok nagysága szerint, a polczokat czikeczakkosan úgy erősítjük meg, hogy benne a légáramlat úgy járhasson mint a „Dániel-féle kemenczé“-ben a füst. Bádognakürtökkel pedig kétféleképen láthatjuk el: egy rövid könyökszerű tölcser szájával jobb felőli oldalán alul; egy hosszabb és kettős könyökűvel bal felőli oldalán felül, melyet vagy az ablak felső szárnyán bocsátunk ki a szabadba, vagy pedig olyan kéménybe, melybe füst járni nem szokott. A kürtöket, az előadott módon, éppen megfordítva is lehet a szekrénybe helyeznünk vagyis, a tölcseres rövid könyököt balra vagy jobbra felül, s a hosszút jobbra vagy balra alul. A fődolog az, hogy akármelyik rendezéssel, minél nagyobb légáramlatot támaszthassunk a szárítószekrénybe, hogy a bele rakott lapok annál gyorsabban megszáradhassanak. Léggyorsabban az olyan szekrényben száradnak a lapok, melynek alulról vagy felülről kivezető kürtöje valamely olyan kéménybe szolgál, melyben füst nem jár. Füstös kéményből az ártalmas gőz vagy füst visszaverődésével, a szekrényben minden lapunk elromlik. De a kéményt azzal lehet kikerülnünk, hogy a szekrényből a szabadba kivezetett csőt minél hosszabbra nyújtjuk fel; minél hosszabb ez, a légáramlat is a szekrényben annál nagyobb. Az ilyen nagy légáramlatú szekrényben a lapok legfőljebb 24 óra alatt teljesen kiszáradnak, még akkor is, ha a rövid könyökkürtő lefelé álló tölcseres szája alá borszesz lámpát nem helyezünk, mely a lapok száradását a meleg levegő áramlatánál fogva nagyon siettetí.

A lapokat a meghatározott időnél mindig tovább hagyjuk a szekrényben, mivel ha a légáramlat csökkenésével, a rendes idő alatt nem száradtak volna meg, és a szekrény ajtaját kinyitjuk: a lapokon, azon helyen, hol az emulsio nem vala kiszáradva, előidézés közben a kép sötét foltot kap és pedig annál erősebbet, minél kevesebbet vala az emulsio-réteg kiszáradva. A jól kiszáradott réteg, a lapon egyenletes bágyadt fényű; mihelyt a lap közepe felé körsugárzást pillantunk meg, tüstént visszateszszük s még 24 óráig hagyjuk a szekrényben; ha pedig a körössugár helyett erős fényességet látunk a lap közepén: (akkor) akármilyen gyorsan teszszük is vissza s zárjuk be a szekrény ajtaját, biztosan foltos negativ-képekre számíthatunk, de melyek közül azért mégis sok válhatik használhatóvá. Miért lesznek foltosak a lapok? Azért, mivel a szekrény kinyitásával benne a légáramlat megakad, s a nedves réteg száradása a lapon addig szünetel, míg a légáramlat megint visszakapja rendes menetét, de mely az előbbinél lehet lassúbb vagy sebesebb. Ha az előbbinél, az az mielőtt a szekrényt kinyitottuk, lassúbbá vált: a folt ekkor sötétebb lesz; ha pedig a légáramlat sebesebbé válik: a folt világosabb lesz, mint körzete, mely addig száradt meg, mielőtt a szekrényt kinyitottuk. Ebből tehát az következik.

a mit már többször is állítottunk, hogy minél tovább szárad az emulsiós lap, vagyis minél több ideig állhat tiszta levegőben, nedvesen, annál érzékenyebb és megfordítva; ámde eredeti érzékenységből semmit sem veszít. De mint mindennek, úgy ennek is határa van, sőt ha a rossz ventilatióért 4—5 napnál is tovább vagyunk kénytelenek száraztani: a lapok a betóduló por miatt gyakran apró foltokat kapnak; melyeket úgy kerülhetünk ki, hogy a rövid könyökű kürtő tölcéséres szája alá többrétű nedves túlt feszítünk.

A lapok behuzásánál, többek között, még arra kell nagyon ügyelnünk, hogy a lapra töltött emulsió-mennyiség tüstént elterjesztessék, mivel ha csak néhány másodperczig is hagynánk megállapodni: azon helyen éles vonal marad, mely később a negativ-képen látszanék meg. Ez azonban leginkább csak akkor szokott mutatkozni, ha a lap az emulsiónál vagy sokkal hidegebb vagy sokkal melegebb. Tehát a lapoknak éppen olyan melegnek kell lenni, mint az emulsiónak.

A teljesen kiszáradott lapok mikénti becsomagolásáról már nagyon sokat írtak, s mi is sokféleképen kísértettük meg, és habár némelyek ellene vannak, mi mégis úgy találjuk legjobbnak, ha minden két lap, színével egymásra téve staniolba foglaltatik, s azután tíz ilyen párt együtt, tömött fekete papirosba csomagolunk s madzaggal keresztbe kötünk. Hogy ez a mód, habár költséges, de legbiztosabb: öt évtől fogva bizonyít mellette tapasztalatunk. Tíz párnál többet ne kössünk egy csomagba, mivel ha a lapok nem volnának tükörsimák, a kiálló részekeken a réteg sérülést szenvedne. Azért a csomagokat ne lapjára fektessük, hanem egymás mellé, élükkel állítsuk külön, csupán e célra alkalmas száraz és sötét szekrénybe. E szekrény, a lapokra vonatkozólag, ha minél egyenletesebb hőmérsékben lehet, annál jobb, mivel így a lapokat legkisebb hiba nélkül évről évre el lehet tartani. Ha minden két lapot színével foglaltunk staniolba, a lapok még nem elegendő száraz helyen is sok ideig megállanak; ellenben megpenészedvén, csakhamar elromlanának. Ámde nagy melegben sem jó tartanunk, mivel ekkor a hirtelen lehüléssel a réteg előidézés közben is, könnyen leválhatik a lapokról.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

A takarékosság szakunkban.

Erefuttatás.

„Wenn sie mit denn fotografischen Chemikalien nicht sparen, so können sie leicht an den Bettelstab kommen.“ Mondá ez előtt 25 évvel az első fényképész, kivel találkoztam. Az akkori időben, főleg midőn még a „Receptenschwindel“ teljes virágzásban volt, a főt citált mondat is nagyon jelentős volt, de ezt csak az tudhatta, ki font számra zagyvalékolta össze a különféle colloidiumot, ezüstfördőt, fejlesztőt stb., azon jó reményben, hogy a publicum min-

dent megfizet. A kinek tehát megfizette, az kevésbé vétkezett, de a kinek nem fizette? az ugyan keserűen megbánta, nemcsak a drága pénzen megvásárolt haszontalan recepteket, de a még ráadásul kidobott vegyületeket is; sőt még olyannal is találkoztam, ki a negatív-ezüstfördőt, midőn már ez meghibásodott, egyszerűen kiöntötte! és midőn megdöbbenve kérdeztem, hogy miért teszi ezt? laconice azt felelé: Ha egyszer nem jó. A szerencsétlen tánczmester volt, s így a lába pótolta a fejét.

Mint fiatal kezdő, habár ilyen badarságot nem követtem is el, mégis pocséklásokat vittem végbe; mint pl. a helyett, hogy csak unczia számra vegyítettem volna a kísérleteknek szánt vegyületeket, szintén font számra tettem azt. S habár lepároltam azután az aethert és alkoholt és kimostam a hátra maradt pyroxilinból a jod- és bromsókat, melyeket azután corrosivum-oldattal lecsaptam és használtam erősítőül jodkaliban oldva — a pyroxilin további colloidium készítésére nekem jónak nem bizonyult — mégis ilyen kísérletek tetemes veszteséget okoztak. Nem öntöttem ugyan ki az ezüstöt, de le kellett párolni; ahhoz pedig borszesz, dest. víz kellett, és hány lepároló csésze esett olyankor áldozatul?!

Hogy a már felhasznált fejlesztőben még van ezüst, azt bár jól tudtam, de érdemes-e azt összegyűjteni? Az első mosó vizet a képekről, a fixatiókat, a már egyszer használt aranyfördőt könnyelműen kiöntöttem. A papírról az utolsó csepp ezüstöt felszívó itatópapírkát a képekről levágott szeletkékkel együtt, kisépertettem nagylelkűen, „jusson a seprőnek is.“ És annak daczára, hogy bár jól tudtam az értékét, de olyan keveset consummáltam, hogy nagy bölcsen megfelejtkeztem a jó magyar példamondatról, mely szerint „sok kicsi sokra megy“, midőn végtére a jó német intése jutott eszembe, és elhatároztam, hogy csak egy évig általános Spar-systemet fogok a háztartásomba bevezetni.

A colloidiummal már biztos voltam, az ezüstfördőt a meddig csak lehetet corrigáltam, mielőtt lepároltattam vagy lecsaptam volna. Fejlesztőt mindig keveset készítve, az utolsó cseppig felhasználtam; törő, szűrő, csepegtető papirokat és szeletkéket zsákba dugtam. A mosó vizet mindig egy nagy üvegbe töltöttem, egy kis konyhasó hozzáadásával. Az üvegben állandóan volt egy darabka cizink, hogy egyszerű galvanicus úton a chlorezüst reducáltassék. A fixatiókat egy másik nagy üvegbe gyűjtöttem, hogy mint ezüstkéneket csapjam le. Ezt pedig nem a fővárosból hozatott ammoniumkénnel tettem, mert csak az üveg áráért készítettem egy font natriumkéneget, a következő egyszerű módon: Egy vasedényben vagy 5 krért maró natront oldattam a kellő mennyiségű vízben és midőn feloldódott, főzés alatt, annyi kénvirágot adtam hozzá kis adagoként, a mennyit fel bírt oldani, az az még telítve nem volt. Kihülés után egy üvegbe töltöttem és jól bedugaszolva tartottam használatra.

Valahányszor az üveg a már felhasznált fixatióval majdnem tele volt, addig öntöttem a natriumkénnel-oldatból hozzá, míg az utolsó pár csepp hozzáadása után fekete csapadék többé nem származott. Azután le hagytam ülepedni, a felső folyadékot pedig lassan leöntöttem, hogy újnak adjon helyet. Ezt

mindig ismételtém, míg a csapadék annyira meggyült az üvegben, hogy azután szűrőre öntve és párszor kimosva, további eljárásnak vehettem alá. Az ezüstkéneg, bár szénsavas kaliummal vegyítve a tégelyben igen könnyen reducálódik, még sem tartom ezt a legjobbnak, mert az olvasztott ezüst bizonyos kis mennyiségű ezüstkéneget old fel, az olyan ezüsből előállított salétromsavas só pedig nem alkalmas negatív-fürdőre, de annál kevésbé emulsio készítésre. Czélszerűnek tartom tehát, hogy egy kis körutat tegyünk vele. Az ezüstkéneget tegyük egy csészébe és öntsünk rá nyers királyvizet kis adagokban, mindig várva, míg a pezsgés megszűnt, ne hogy a csészéből kifusson, még az egész chlorezüstté át nem változott, a mit arról ösmerhetünk meg, hogy a fekete szín fehérré változott. Most decentálás által mossuk ki párszor és adjuk a többi chlorezüsthez reducálás végett. A chlorezüstnek ugyan van még egy másik igen szép reducáló módja; t. i. ha egy csészébe téve, kevés maró kalival főzzük addig, míg az egész fekete nem lett, az az még ezüstéleggé nem változott; most adjunk hozzá kevés szőlőcukrot és forraljuk még egy kis ideig. Az egész szürke színt fog ölteni, mi annak a jele, hogy színezüstté változott.

Tehát a hol csak egy csepp ezüstöt sejtettem, azt vagy konyhasóval, és a hol ezzel nem lehetett, natrium-kéneggel csaptam le és a reductio után jól kiszáritva üvegbe tettem, a hol egy évig kellett várnia, hogy a tűzpróbán keresztül menjen. Az év végével volt az ünnepies auto da fé, a midőn a papirszelvényekből máglyat raktam és — bár csak in effigie — égettem el a rossz világ sok emberének arczképét. A hamvakat azonban nem szórtam szét a szélrózsa minden irányában, hanem nekromatismusra óvatosan gyűjtöttem össze.

Most elővettem egy megfelelő nagyságú hess-tégelyt, melybe úgy a hamút, mint a reducált chlorezüstöt, egy kevés széns. kaliummal és boraxsal keverve, csömöszöltem és vittem az ezüstműveshez olvasztás végett. A jó ember nagy szemeket meresztett és csodálkozott, hogy hát az nem krätze, ő ebben egy parányi érczet sem lát, ő hamúból ezüstöt olvasztani soh'se látott, és ő nem is bajlódik vele, ha csak 50 krt jó előre nem fizetek neki, nehogy azután én őt még ki is nevessem. „Itt van tehát az 50 kr. és rakjon tüzet szaporán.“ De midőn ezt tette, vettem észre, hogy huzódik a fél bajusza vége felfelé, de nem szóltam többé, hanem én is vártam kíváncsian az eredményt. A tégely izzóvá lesz, az egész quark összehúzódik, kezd olvadni, egészen összeesni, forni, egyszerre csak előveszi az én emberem a kavarási vasat és tolja vele felre a salakot, nagyot csóvál a fejével, mondván: „Biz itt van valami a tégely fenekén, csak hogy mi, azt már nem tudom.“ Azonban csak hagytuk a tégelyt tovább is a tűzben mindaddig, míg a piszkáló vassal kivett salak érczszíni többé nem volt, hanem szurokfeke. Most kivettük a tégelyt a tűzből és kiöntöttük tartalmát. Csodálkozott is az ezüstműves s én sem kevésbé, mert 10 lat a legtisztább ezüstöm volt, mely feloldva, több mint 15 lat salétromsavas ezüstöt adott.

Az albuminpapírral is igen könnyelműen bántam. Egy negyedív, hogy többet adjon mint 8 visit-képet, az összes fényképészeti világ még csak gon-

dolni sem merte volna. És ha bodoir-képet csak kettőt ad, mackart-képet sem szabtak abból többet; pedig egy kis türelemmel egy negyedív 3 mackart-, és 12 visit-képet ad, még pedig a következő igen könnyű móddal: A negyedív papír hosszabb oldalát oszszuk el pontosan 3 egyenlő részre és e szerint hajtjuk is azt szabatosan össze; ez szolgáltatja a 3 mackart képet, ha egy ilyen részt pontosan 4 rétre hajtunk, a negyedív egész 12 visittet ad. Ha talán ellenvetné valaki, hogy oly kis darabka papírt nem lehet pontosan kezelni, mert ha csak fél centimetryire tér el hosszába vagy széltibe, a kép hasznavehetlenné válik: ezen is könnyen segíthetünk. Vágjunk bármiféle papírból visit-kép nagyságú chablonokat és illeszszük azokat a matrice-okra; az egyik végét ragaszszuk rá egy darabka mézgapapírral, hogy onnan el ne mozdulhasson; most magától értetődik, hogy az érzékeny papírt pontosan az illető helyre tehetjük. Így tehetjük ezt a mackart-képekkel is. Vagy pedig chablon segítségével rajzoljuk a mintát a matrice-ra, lágy írón segítségével. Ha talán kifogásolná valaki, hogy az ilyen képek a papír szélesbedése vagy nyúlása miatt nem hasonlítanak, azoknak megnyugtatósára mondhatom, hogy igen sok képet készítettem ez eljárás szerint, de senkinek sem jutott még eszébe ezt a hibát fölfedezni. Nem csillagászati méretekre van ez szánva, és vajmi kevesen vannak, kik oly szemérméttel bírnak.

Hogy ez mily megtakarítás, arról egy pár egyszerű szám adjon felvilágosítást. Ha egy ív papír csak 32 visittet ad, akkor egy koncz 768-at, mert: $24 \times 32 = 768$; ha azonban az ívet 48 részre osztjuk, milyen különböző eredményhez jutunk! $24 \times 48 = 1152 - 768 = 384$. Tehát minden koncz papír, egy kis türelemmel és még kevesebb ügyességgel, egész 384 képpel többet ad. E szerint ne engedjünk a 48-ból!

(Vége köv.)

Rottman Farkas.

A száraz eljárás keletkezése és fejlődése.

(Folytatás).

A „Photogr. Archiv“ 391-ik számában így szól a „Bromezüst-gelatine“ című cikkében:

E füzetben a bromezüst-gelatine-ról néhány közlemény van, melyek itt-ott mutatkozó tévedések helyreigazítására szolgálhatnak. Előre bocsátjuk, hogy a Bennett-féle eljárást megkísértvén, nagyon jónak találtuk. Bennett ugyan nagy fontosságúnak tartja azt, hogy a gelatine hatására semmi szabad ezüst se legyen jelen; holott Stebing tanár azt jegyzi meg főképen, hogy e hatás éppen szükséges.

E látszólagos ellenmondás azzal tisztázódik, hogy Bennett pyrogallussal idéz elő, Stebing pedig vasoxalattal. Pyrogallussávvál, az erős égvényes előidézőnek hatását az emulsio: még kimosása és megvilágítása előtt sem tűri meg

szabad ezüst jelenlétével, ezzel, előidézés közben az úgy nevezett piros fátyolosság támad, mely a réteg nagy érzékenysége kifejlődését gátolja. A vas előidéző ilyen körülményeknél sikeresebbnek látszik, hol az emulsióba csekély mértékben olyan organikus összeköttetés létezik, mely a gelatine és ezüst között fejlődött és kimosással eltávolítani nem lehetett; ez a vaselőidézőnek nem árt, mert fátyolosság támadhatására kevésbé alkalmas, mint az erős égvényes előidéző pyrogallussal.

Azoknak, kik gelatine emulsió készítésével foglalkozni akarnak, ajánljuk, hogy mielőtt más eljárás tanulásához fognának: szorosan Bennettéhez tartsák magukat.

A kész száraz lapok gyártása Angliában meglehetősen nagy lendületet nyert: Mavson és Swang cégé Newcastle-ban, Wratten és Wainright Londonban, Kennet R. s még sokan olyan lapokat árulnak, melyekkel kísérleteket tétünk s jóknak, megbízhatóknak találván, mindenkinek ajánlhatjuk.

Ugyaa e szám 74-ik oldalán Stebing tanár a „Gelatine-emulsió“-ról így ír terjedelmesen:

Vajjon a collodiumot ezüstfürdőjével, mely a fényképészetnek sok szolgálattal tett ez ideig, helyéből kifogja-e szorítani a gelatine-emulsió? Ez most a kérdés: Ha a nedves eljárásnál csak az ezüstfürdő gyakori helyrehozása is véget érhetne: ez eredménynyel már sok fényképész megelégednék. A fényképészek általán véve nem föltalálók; idejük ilyesfelére nincs, főzéljük arra irányul, hogy minél több pénzt gyűjtsenek, mert tudják, hogy ha magukat a kísérletekre adják, nem csak idejüket fecsérlik el, hanem pénzüket is. Ezért a szaklapokat olvassák, melyekben a művészet haladása közöltetik. Némelyek azután a lapokban megjelent eljárást utánozva, üzletük új életre serkentésénél itt-ott aranybányára lelnek. Az ilyeneket a közönség azután rohamra veszi, midőn másoknál is versengés támad szakadatlanul arra törekednek, hogy a szerencsésnek titkát kifürkészhessék.

Például, ha pillanatnyi idő alatt levett arczképről van szó, és egy indiscret operateur — fecsegő-műtevő — elkotyintja, hogy arra bromozüst-gelatine lap használtatott: tüstént ez eljárásnak rohannak; midőn ez, néhány hét alatt sokkal népszerűbb lesz, mintha egy szaklap egész évhoszszán keresztül papolt volna róla.

Az már régtől fogva elismert tény, hogy a gelatine-emulsió sokkal érzékenyebb, mint a collodium és ehhez hasonló szép eredményt ad. És mégis, miért foglalkoznak olyan kevesen a gelatine-emulsió-eljárással? Nézetem szerint a kik eredménytelenül tettek kísérletet vele, következő pontokban hibáztak:

1. Az emulsiót lapok behuzása előtt igen sok ideig hagyták állani, mialatt felbomlásnak indulhatott.
2. A gelatine feloldására kelleténél sokkal melegebb vizet használtak; holott annak C. sz. 38°-nál melegebbnek lenni nem szabad.
3. A laboratoriumban igen nagy világosság mellett dolgoztak.

4. A lapokat a kamarában, tulontúl sok ideig világították meg. Innen támad a halvány, erőtelen és fátyolos negatív-kép, melyet megerősíteni sem lehet.

A legjobb emulsiót következő eljárás szerint nyertem: 2 üvegburát veszek s mindenikbe egy-egy unczia lepárolt vizet töltök. Az egyikbe $36\frac{1}{2}$ gran légenysavas ezüstéleget, a másikba 20 gran bromammoniumot teszek; és miután ez utóbbi feloldódott 44 gran legjobbféle gelatine-t mérek hozzá. Egy óra mulva mind a kettőt hideg vizes edénybe állítom, s az edényben a vizet lassan C. sz. 38° -ig hagyom fölmelegedni. E közben mindkettőben az anyagok föloldódván, egyenlő melegek lesznek. És ez a mi legfontosabb. Most az ezüst-oldatos bura szájába kised üvegtölcsért teszek s balkezembe fogom, jobb kezembe pedig a brom-gelatine-os burát, s ebből az oldatot vékony sugárúlag hagyom lassan egészen kifolyni a másikba; ezt azután jól felrárom s az emulsiót néhányszor, hogy jól összelegyedhessék, egyik burából a másikba töltöm. Ezután az emulsiós burát a C. sz. 38° meleg vízfürdőbe állítom s egy éjen keresztül hagyom benne. Következő reggel az emulsiót, miután jól össze ráztam, néhány cseppet reagáló üvegcsebe cseppintek belőle s erre kevés alkoholt töltvén, összerázom; midőn az alkohol az emulsióban levő oldható só magába vonja. Ezt az alkoholt más üvegcsebe két egyenlő részre töltöm, s az egyikbe 2 százalékos konyhasó vizes oldatából 1 cseppet hullatok. Ha ekkor az alkohol akármilyen keveset fehéredik is meg jó, mivel az emulsióban levő szabad ezüst-re mutat. Ha pedig a csepp só oldat hozzáadásával semmi fehéredés sem mutatkoznék: akkor az alkohol másik feléhez 1 csepp 10% -os ezüst-oldatot adok, s ha ekkor, az előbbeni eljárás szerint, fehér zavarék támad: az emulsió-tömeghez annyi melegített ezüst-oldatot adok, hogy ez abban felesleges lehessen. Mikor ezt elértem, minden unczia emulsióhoz számítva, 20 egész 30 csepp tojásfehérte adok, melylyel ezüstalbuminat fejlődik az emulsióban. Most megint az előbbeni kísérletet teszem az alkohollal és konyhasó-oldattal, de ekkor fehér csapadéknak mutatkozni már nem volna szabad, ha azonban mégis mutatkoznék: annyi tojásfehérte adok az emulsióhoz, míg abban minden szabad ezüst, ezüstalbuminattá nem változik át. Az emulsiót másfél vagy két óráig hagyom még így állani, miközben gyakran összerázom erősen, azután megkeményedésre lapos edénybe töltöm. Elegendő megkeményedésekor ezüst- vagy csontkéssel bonbonszerű koczkákba vagdalom, s rá hideg lepárolt vizet adok, melyet egy óráig rajta hagyván, letöltök s az emulsióra vékony sugárban hagyom a vizet 4 óráig folyni.

Az emulsió koczkákat, a vizet róluk lecsepegni hagyván, tiszta itatópapirosra terítem s száraz légáramban teljesen kiszáradni hagyom, midőn ilyen állapotban változás nélkül egy évig is megáll. Ha pedig tüstént fölhasználni akarom, az emulsiós edényt hideg vizes edénybe állítom, s a vizet lassan C. sz. 38° -ig melegítem. Az emulsiót, fölolvadván, finom tömött flanelen keresztül, gyengén melegített üvegbe szűröm, s 10—12 csepp 3% chromtimsó vizes oldatot adok hozzá, jól összerázom s más kisebb üvegbe szűröm meg megint; s az e közben támadott léghólyagocskákat, melyek az emulsió felszínére gyűlnek,

tiszta ujjam hegyével távolítom el. Most a keveset megmelegített lapokat úgy huzom be az emulsióval, mint collodiummal szokás, de azzal a különbséggel, hogy a lapról nem töltök le semmit az emulsióból, tehát a lapra egyszerre kellő mennyiséget töltök, azután kiszáradásra előre bemelegített szárítóba teszem horizontális tükörsíma üveglapra. Hogy pedig minden lapra egyenlő mennyiségű emulsiót tölthessek, az edény, melyből az az emulsiót töltöm, számozott fokokra van osztva.

Az emulsiót, melyben chromtimsó oldatot csepegtettünk, egyszerre mind föl kell használnunk, mivel megkeményedése után többé már nem oldódnék föl.

Előidézésre a pyrogallus-felénél többre becsülöm a legerőször W. Willistől ajánlott, nagyon hathatós oxalsavas vaselőidézőt. Ha vonalok és pöcsétek fordulnának elő, az nem annyira ez eljárásnak, mint inkább a kezelőnek volna hibája, hanem azért nagyon jó a lapot, megvilágítása után, alkohollal leönteni, azután vízzel addig mosni, míg róla a zsirosságszerűség el nem enyészik; csak ekkor kell az előidézőt rá tölteni; fátyolosság így egyszer sem mutatkozik.

Az előidézőt könnyen lehet készíteni. Lepárláló csészében 10 unczia gálizkőre annyi vizet töltünk, a mennyiben forró állapotban éppen csak feloldódhatnak; e forró oldathoz, kavarás közben 5 unczia sóskasavat adunk, midőn így sárga csapadék, sóskasavas vas támad; melyet hideg vízzel jól kimosunk s megszáritunk.

E vassó oldására főző üvegedénybe 10 unczia vizet és 3 unczia közbős sóskasavas kalit teszünk s addig melegítjük, míg a só feloldódik; ehhez a forró oldathoz a sárga porból $\frac{1}{2}$ unciát adunk, jól összerázzuk s megülledésre félretesszük. Miután kihült, tiszta részét letöltjük s ebből egy részt két rész vízzel főlelegyítve használhatunk előidézésre.

A megvilágított lapot, miután alkohollal leöntöttük és lemostuk, lapos tálcába tesszük s lehető egyenletesen és gyorsan annyi előidézőt töltünk rá, a mennyi a lapot éppen elfedi; a tálcát pedig úgy kell mozgatnunk, hogy benne az oldat körben folyhasson a lapon addig, míg a kép eléggé megerősödve elő nem tűnik; azután jól lemoszuk és töményesített alkéneccsavas natron oldatban rögzítjük s megint jól lemosván, ha gyorsan kiszáritani akarnók, lemosása után alkohollal kell kétszer-háromszor leöntenünk.

(Folyt. köv.)

Veress Ferenc.

Egyesületi hírek.

(Az „Önképzési bizottság.” — Az egyes. állandó helyisége. — Az elhelyezések közvetítése. — Rendkívüli közgyűlés összehívása.)

Egyesületünk választmánya felismervén a fényképészeti szakoktatás terén hazánkban létező hiányokat, tőle alig remélt buzgalommal lép elő, egyesületünk nemes — talán a múlt hibáit is némileg pótló — czéljai megvalósítására. S azt hisszük, ha e halomra torlódott hiányok jóvátevéseben az intező köröknek, czélt érő sikeres munkálkodásuknál szellemi segélyre lesz szükség: egyesületünk minden barátja szíves lesz becses közreműködését felajánlani.

Tudjuk mindnyájan, hogy hazánkban vajmi kevés fényképész-segédnek adatott meg az alkalom, gyakorlati képességeit elméleti vagyis a megkívántató tudományos szakismeretekkel gazdagíthatni.

Hogy ez jövőre másként legyen, már megtörtént a kezdeményezés egyesületünk augusztus 31-én tartott választmányi ülésében. A választmány ugyanis saját kebeléből egy 5 tagú bizottságot küldött ki, az önképzés, valamint a szakképzés megkezdésére irányuló tervezetek elkészítésére. E bizottság feladata leendő egyfelől a havonkénti szakfelolvasások rendezése, másfelől pedig ama kérdés megoldása: mi módon volna lehetséges a fényképész ifjuság szakismereteinek gyarapítására szaktanfolyam nyitása, hol gyakorlati, de különösen elméleti szakelőadások tartatnának az egyesület tagjai részére díjmentesen.

E bizottság tagjaival megválasztottak: Gálfy István, Gortva Antal, Pentl Lajos, Csonka Albert és Markovits Gyula urak; kik maguk közül elnökül Gálfy I. és jegyzőül Gortva A. választották meg.

E választmányi gyűlésen előterjesztettek továbbá a német „Alapszabály kivonat” szövege is, melynek kinyomatása elhatározottatott.

Az egyesület állandó helyiségétől szerencsések voltunk egy elsőrendű vendéglő helyiségét megnyerni, hol az egyesület választmányi üléseit külön teremben tarthatja; valamint ott tartja a bizottság is üléseit, s minden héten egyszer — csütörtökön az esti órákban — ott lesz közös találkozási helyünk. Itt van felállítva a könyvtárunk is s a szaklapok itt olvashatók.

E helyiség majdnem a központban a Kerepesi-út és Eszterházy-utca sarkán levő volt „Károlyi vendéglő”-ben van.

Az elhelyezés közvetítését illetőleg egyelőre Niklay János vál. tag úr bizatott meg a foglalkozást kereső fényképész-segédnek és a munkást kereső főnök urak neveinek nyilvántartásával. Kéretnek a főnök urak, hogy ha műtermükben valamely üresedésbe jött helyet betölteni óhajtanak, tudassák Niklai János urral (Budapest. Kristóf-tér 3. sz.), ki összeírva a létező üres állások minőségét, például N. N. úr egy jó pozitív-retoucheurt keres vagy copirozót stb. továbbá M. N. negatív-retoucheur, N. N. copirozó állást keres stb. s e kimutatás minden hónap elején a t. tagoknak megküldetik.

Nem egészen váratlanul ugyan, de mégis meglepetéssel és sajnálattal vette tudomásul a választmány, egyik legbuzgóbb tagjának, az egyesületi célok elérésén fáradozóan működő titkárának Csonka Géza urnak elűtázása következtébeni lemondását; kinek is eddigi sikeres működésének elismerésül jegyzőkönyvileg szavazott köszönetet.

A titkári teendők további vezetésével ideiglenesen Kis József választmányi tag úr, a könyvtár rendezésével pedig — Gaisler Jenő úr elfoglaltsága miatt leköszönvén — Gortva Antal vál. tag bizatott meg.

*

Az 5-ös bizottság szeptember 17-én az egyesület helyiségében értekezletet tartott, hol beható és hosszas eszmecserek után az önképzés első részét,

a felolvasásokat illetőleg, a következő javaslatot terjesztette a választmány elé elfogadás végett:

1. Minden hónap 15-ike után legközelebb eső csütörtökön felolvasást rendez a fényképészet körébe tartozó valamely tárgyról: a retouche-ról, színezésről, aesthetikai, optikai vagy vegytani tudományokból stb. A mennyire lehet állandóan egy helyiségben és bizonyos órában.

2. Az 5-ös bizottság feladata a felolvasás anyagáról is gondoskodni; ennek sikeres megoldása végett felhívást intézni az ismertebb és tehetségesebb szakemberekhez, kérve őket dolgozatok beküldésére.

3. Szakfelolvasást tarthat bárki, ha ebbeli szándékát 15 nappal a kitűzött idő előtt az elnökségnek bejelenti.

4. A felolvasások tárgya, nemkülömben írója a „Fényk. Lapok“ hasábjain hozzátik köztudomásra; e mellett azonban külön értesítés is küldetik a tagoknak.

5. A felolvasások rövid kivonatban a „Fényk. Lapok“ legközelebbi számában közöltnek, esetleg ha értékesebb, egész terjedelmében kinyomatik s a fentebbi lapokhoz mint melléklet csatoltatik.

6. Felolvasásokhoz a belépés díjtalan, a könyvtár javára létező persely azonban önkénytes adományok gyűjtésére feltűnő helyen ki legyen téve.

7. A felmerülő költségeket az egyesület fedezi.

Mely javaslatot a választmány egyhangulag elfogadott, s így már október hóban felolvasást tarthatunk.

A szakképzésre nézve eddig még — az idő rövidege folytán — teljesen positiv adatokat nem szerezhettünk a bizottság.

*

A választmány az augusztus második felében tartott rendkívüli választmányi ülés után, szeptember 1-én tartá rendes ülését. Ez alkalommal megválasztottak tiszteletbeli tagokul: Dr. Wartha W., Dr. Illosvay N. egyetemi tanár urak, valamint Dr. Sárffy Aladár úr a „Fényk. Lapok“ munkatársa, kiknek e határozat küldöttségileg hozzátik tudomásukra.

Egyesületünknek ez ideig 132 tagja van. Bevételünk volt eddig 288 frt 10 kr. Kiadásunk 147 frt. 54 kr. A könyvtár javára eddig begyűlt összesen 43 frt. 58 kr.

E választmányi ülésen egyesületünk elnöke Forche Román úr, alapos és mindnyájunk által jól ismert indokai felsorolásával kérte, magát az elnöki teendők alól fölmentetni.

A választmány tudva azt, hogy Forche úr már megválasztásakor — ismerve saját helyzetét — csak azért fogadta el a megválasztást, mert nem akarta az egyesület megalakulását egy percig is késleltetni; sajnálkozva vette tudomásul a lemondást, s az eddigi működésért jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott.

Részint az elnök választás miatt, részint azért mert időközben választmányunk több tagjának elútatása következtében a választmány kiegészítése is

igen kívánatos, rendkívüli közgyűlés összehívása határozatott, melynek ideje október 23-ára tűzött ki. Ekkor tartatik az első felolvasási estély is.

Elnökül egyhangulag Gálfi István úr jelöltetett ki.

Nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy egyesületünk körében, egy szakkiállítás eszméje pendített meg; de erről csak a jövő számba írhatok többet.

G. A.

*

Im e közleményből láthatjuk, hogy e még nagyon fiatal egyesület mily gyorsan fejlődve közeledik kitűzött kettős célja felé: siet a mulasztottakat helyre hozandó magát művelni, s a szükségben szenvedő társain segíteni. Ifjaink ezután nem válnak szegényünkre, nem válhatnak már, mivel tanulni óhajtanak; nem lesznek elhagyatott árvák, munka nélküli lézengők, mivel elhelyezésükről testvérileg gondoskodnak ama lelkes társaik, kiket föláldozó munkásságukért eléggé dicsérünk, méltányolunk nem lehetvén, nemes öntudatjukban kell lel-
niök jutalmukat.

Ámde a mostanság beállott körülmények szerinti alapos fejlődést ifjaink, fényképészeti szakiskolában nyerhetnének. Önök a legfőbbet megtették, azt, hogy a szépre, jóra egyesültek, melylyel bebizonyították, hogy az idő intő szavát megértve előre kívánnak haladni, de arra, hogy rövid idő alatt korunk kívánalma szerint elegendő eredményt mutathassanak fel, elég erejük nem lévén szakiskola felállításáért kell hogy kérelmezzenek. Meg kell győződve lennünk, hogy a magas kormány szép irányú kerésüket, legalább részben, bizonyosan teljesíteni fogja. Adja Isten szívünk mélyiből óhajtuk.

A budapesti Elinger-féle új száraz lapok.

A „Hungaria“ száraz lap gyára bukásával azt hittük, hogy sok idő telik el, míg hazánkban egy második hasonló fog életbe léphetni, hogy azután az is az elsőnek nyomdokain haladva nem sokára egy harmadiknak ad helyet enyészttével. De ez utóbbi számításunkban örvedetesen csalódtunk.

Az Elinger-féle lapok első kísérlettünkre nem csak kielégítő, hanem teljesen kitűnő jó negatív-képet adtak a rendes előidézési eljárás szerint. Elinger úr tehát a „Hungaria“ szerint éppen megfordítva járt el: ő mielőtt gyárát megnyitotta volna, eljárásával már rendben vala; holott a „Hungaria“ még csak azután fogott kísérletekhez, s ez vala megbuktatója.

Ezek után teljes megnyugvással és pedig részrehajlatlanul ajánlhatjuk minden olvasóinknak az Elinger-féle szárazlapokat, melyek nemcsak jóságukkal versenyeznek a külföldi legkitűnőbbekkel, hanem olcsóbbak is, s ez szorult viszonyaink között nagyon lényeges dolog.

Most, a hely szűke miatt, csak ennyit közölhetünk előre, míg alkalom adtával bővebben is fogunk értekezni a lapok minden eljárásáról s tulajdonságáról.

VEGYESEK

 **A hátrálékos előfizetési díjainak mielőbbi szíves be-
küldését kérjük.**

Országos kiállításunk XIX. csoportjában Divald Károly eperjesi fényképész úr díszoklevelet nyert.

A Hungaria-féle emulsiós lemezek érdekében Hegedüs Isidor h. chemikus urtól Szentesről egy czikkecskét kaptunk, melyben e lapok jó oldaláról emlékezik meg. E lemez-gyár megszűnt dolgozni s így a czikk érdektelenné vált. Mi különben e lemezekre vonatkozólag kísérleteink nyomán elmondottuk véleményünket lapunk jelen évi I. számában.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

G. A. Bp. A mennyire sajnáljuk Cs. G. távozását a központból, annyira örvendünk, hogy lapunk részére tudósításaival kegyed nem csak helyét pótolhatja, hanem mint ő eleitől fogva, úgy kegyed szorgalmas munkatársnak marad a jövőben. Üdvözljük!

Cs. G. M.-V. Azon időben mi is a vidéken lévén, úgy sem találkozhattunk volna... Reméljük, hogy tapasztalatait nem sokára közzé fogja tenni? Üdvözlőnkkel mindenben sikert kívánunk, s megérdemelt nyugalmas boldogságot C. P. barátunknak s kegyednek.

I. K. Cs. Ha ugyan afféle száraz lapra nem sikerült volna teljesen kielégítő negatív-képet készítenünk: azt hinnénk, hogy a kegyedtől beküldött erőtelen, homályos és foltos negatív-képet egészen másféle gyártmányú és rossz lapra készítette. De mivel ez nem állhat, tehát a nagy hiba egészen a kegyed hibás eljárásában rejlik. — Hogy a lap, előidézés közben, szélein leválni indult: oka vagy a lap melegsége s az oldat hidegsége, vagy ez otóbbinak túlságos savanyúsága lehetett. De ekkor a negatív nem ütött volna ki homályosan s erőtelenül; tehát az ön sötét hajléka nem lehet elég sötét, vagy a kamarájába söt valahol be a világosság, s a kép ezért kaphatott fátyolosságot. Ámde a fátyolosság attól is származhatott, hogy a lapot kellő időn nagyon is túl világítván meg, az előidézőhez vagy igen kevés, vagy éppen semmi hátráltatót sem adott. Úgy tetszik, mintha másokkal kegyed sem fogadta el a már sokszor adott tanácsunkat, hogy a bromkali hátráltatót dobja el, s e helyett már használt, elégtel előidézőt alkalmazzon; mivel ebből akár mennyit véve sincs rossz hatással a lapra, míg a felette sok bromkali-oldattól a kép megerősödés helyett túlkörösdni kezdván elgyengül s gyakran még el is enyészik. — Hogy a beküldött negatív-kép homályossága mellett még pöcsétes is, ez a tisztátalan timsó-oldattól keletkezhetett, melyben, mielőtt előidézte volna, fűrösztette stb. Ezek amaz állításunk mellett bizonyítanak, hogy figyelmes eljárás nélkül a legkitűnőbb lapokra sem lehet kifogástalan munkát készíteni.

B. S. Tt. Amaz ismert száraz lapokra, meleg nyári napokban, sensibilisator nélkül is lehet pillanatnyi világitásra képeket készíteni. A sensibilisatorra csak télen hideg és borús napokban van szükségünk; ekkor a pillanatnyi ideig megvilágított lapok előidézésére megbecsülhetetlen nyeresémeny; míg nyári tiszta és meleg napokban fátyolosságot okoz, melyet csak sok hátráltatóval lehet kizárunk, midőn a sensibilisator hatása csaknem annyira megszűnik, mintha nem is alkalmaztuk volna azt. Hiszen már tudnunk kellenék azt, hogy tiszta, élénk világossággal a meleg: a leghatalmasabb sensibilisator, különösen olyan kitűnő jó lapoknál, mint a minöket kegyed is használni szokott.

I. I. K. Hogy hátraléka beküldésével az aug.—szept. számokat rögtön nem küldhettük, oka annak 18 napi távollétünk vala. Bocsásson meg ez egyszeri mulasztásunkért t. kérvén üdvözlőljük.

Cs. Gy. Válasz ment s a lap elküldetett.

H. I. Idejét mulván, nem közölhetjük, de más czikknek szívesen adnánk helyet.

S—n R. Mihelyt szerkesztőnk visszatér faluról, azonnal intézkedni fog. Jelen évi folyamunk bármikor megrendelhető.

K. k. k. A kérdéses úr gymn. tanár s lapunknak kezdettől fogva belső dolgozó-társa. Tessék hozzá fordulni.

M—ő. Ha beválik — még ez évben adhatjuk.

HIRDETÉSEK.

DIRECT NAGYÍTÁSOK

albumin- és sóspapírra, továbbá nagyítások shirtingre, úgy nevezett

linographiák,

retouche-sal vagy a nélkül, gyorsan és olcsón készíttetnek

KOSSÁK JÓZSEF

fényképész műtermében Temesvárt.

Arjegyzekek kívánatra ingyen és bérmentve.

3—4

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)

Dr. Heid készít Heid-féle bécsi moment-collodiumot, nyers collodiumot és lógyapotot. Továbbá készít nagyításokat mesterséges és napfény mellett papírra vagy directe festővászonra; készít olcsó áron hibátlan képeket 48 óra alatt.

Dr. Heid-téle bromezüst-gelatine-emulziós száraz lapok a következő nagyságban folyton készletben vannak:

	ctm.	10 drb.	ára	frt kr.		ctm.	10 drb.	ára	frt kr.
9/12	"	"	"	1.29	21/16	"	"	6.—	
12/15	"	"	"	2.—	23/28	"	"	7.50	
12/16	"	"	"	2.—	24/30	"	"	8.—	
12/16 ^{1/2}	"	"	"	2.—	26/31 ^{1/2}	"	"	9.50	
13/17	"	"	"	2.40	28/33 ^{1/2}	"	5 drb.	5.25	
13/18	"	"	"	2.40	31 ^{1/2} /36 ^{1/2}	"	"	6.40	
16/21	"	"	"	3.60	36/42	"	"	9.—	
18/24	"	"	"	4.80	40/50	"	"	12.—	

10—*

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)